

ERMENİSTAN'IN 'DENGE SİYASETİ'

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Uluslararası politikada Türkiyeye darbe vurmak isteyenler genellikle Avrupa Birliği açısından harekete geçmektedir. Ermenistan da bu yolu izleyen devletlerden biridir. 2014 yılında Ermenistan ve Avrupa Birliği (AB) güçlendirilmiş ortaklık ve işbirliği antlaşmasını imzalayacakları sırada, Ermenistan Rusyanın etkisiyle Avrasya Ekonomik Birliğine yönelmiştir. Ermenistan 2014 içinde Avrasya Ekonomik Birliği ile üyelik anlaşmasını imzalamıştır. Bu anlaşma Ocak 2015te yürürlüğe girmiştir. Ermenistanın benzer bir yaklaşımının bugün Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü [North Atlantic Treaty Organization (NATO)] ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü [Collective Security Treaty Organisation (CSTO)] için gündemde olduğunu söylemek mümkündür.

Avrasya Ekonomik Birliği, 29 Mayıs 2014te Belarus, Kazakistan ve Rusya tarafından imzalanan bir anlaşmadır. Bu antlaşma siyasi ve ekonomik konularda işbirliği yapılması amacıyla kurulmuştur. Ermenistan Avrasya Ekonomik Birliğine 9 Ekim 2014te dâhil olmuştur. Ermenistan bu birliğe katılarak halkının reel gelirini ve istihdam oranını artırmayı hedeflemektedir[1]. Yani Ermenistan Avrasya Ekonomik Birliğinin aynı zamanda kurucu üyelerinden biri olarak birlik içinde yer almaktadır. Ermenistanın Avrasya Ekonomik Birliğine dâhil olma sürecinin ilginç bir süreç olduğunu belirtmek gerekir, zira 2013te Ermenistan AB ile anlaşma imzalamanın eşiğinden dönmüştür. Eşiğinden dönülen anlaşma ortaklık ve serbest ticaret anlaşmasını kapsamaktaydı. Ancak Ermenistan Vilnius zirvesinde bu anlaşmayı imzalamaktan vazgeçerek Avrasya Ekonomik Birliğine dâhil olmayı tercih etmiştir. Zira, enerji konusunda, askeri ve siyasi konularda Ermenistanın Rusyaya doğrudan bağımlı olduğunu söylemek mümkündür. Ermenistan küçük bir ekonomiye sahiptir. Buna karşın, Ermenistan Rusya için önemlidir. Rusyanın askeri üsleri, Türkiye ve Ortadoğuya en yakın yerin Ermenistan olması[2] ve Dağlık-Karabağ konusunda Ermenistanın yanında bulunması[3] Rusyanın Ermenistana neden önem verdiğinin cevabını vermektedir.

Bugünlerde Ermenistan ve AB güçlendirilmiş ortaklık ve işbirliği anlaşması müzakereleri tamamlanmıştır ve Mayıs 2017de AB ile söz konusu anlaşmanın imzalanması beklenmektedir. Ermenistanın 2013te AB ile anlaşma yapmaktan neden vazgeçtiği sorulduğunda, Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, her iki tarafın da iyi niyetli olduğunu, önceki anlaşmadan farklı hiçbir noktanın bulunmadığını ve ekonomik açıdan Avrasya Ekonomik Birliği ile çelişki yaşanmayacağından emin olmaları gerektiğini

belirtmiştir[4]. Sarkisyan zannedildiği gibi Rusyanın ABye katılma konusunda engel olmadığını hatta bu konuda rahat olduklarını belirtmiştir. İleride iki birliğin işbirliğinden bahsedebileceğini de düşündüğünü ifade etmiştir. Sarkisyan her ne kadar AB ile imza aşamasındayken, Ermenistanın bir anda Avrasya Ekonomik Birliğine dönmesinde Rusyanın dahli olmadığını dile getirirse de, AB Ticaret Odası Ermenistan Direktörü Hovhannes Yiğityan, 2013te yaptığı bir açıklamada Ermenistanın dâhil olacağı serbest ticaret alanı ülkedeki üreticilere Avrupanın kapılarını açacağını söylemiştir. Rusyanın Ermenistan üzerinde baskı kurmayarak ama Azerbaycanla enerji ve silah anlaşmaları yaparak Ermenistana gözdağı verdiğini de ifade etmiştir[5]. Ermenistanın AB ile anlaşmayı imzalamaktan vazgeçmesine rağmen, AB 2016 sonlarında Gürcistan ve Ukrayna vatandaşları için vize muafiyeti sürecinin önemine vurgu yapan AB dışişleri bakanlarının gündeminde Ermenistana vize uygulamasının serbestleştirilmesi de gündeme gelmeye başlamıştır[6].

NATO ile işbirliğini düşünüp düşünmedikleri ile ilgili olarak da, Ermenistan Cumhurbaşkanı Sarkisyan, NATO Genel Sekreteri ile görüşüğünü ve Erivana davet ettiğini belirtmiştir. Ayrıca bu işbirliğinin Rusya ile yapılan ittifak ile çelişmeyeceğini de ifade etmiştir. CSTO üyesi Ermenistanın Azerbaycanla çatışmaları sürerken, Cumhurbaşkanı Sarkisyanın da işaret ettiği gibi Ermenistanın NATO ile görüşmeleri de dikkat çekmektedir. Sarkisyan bu işbirliğinin çelişmediğini ifade etmekte ve 2015 Nisan başlarında Ermeni askeri birliklerinin NATO birlikleri ile ortak tatbikat yaptıkları[7] bilinmektedir. CSTO, belirli düşmanı olmayan caydırıcı bir askeri ittifak olarak tanımlansa da, NATOnun gücünü dengelemek amacıyla kurulmuş bir örgüt olduğu malumdur. Ermenistan NATO ile bireysel bir işbirliğinden yana olmasına rağmen NATO üyesi Türkiye ve topraklarını işgal ettiği Azerbaycan ile açmaz giren ilişkisi de bölgesel işbirliğini ve istikrarı zedelemektedir[8].

Ermenistan NATO ile işbirliği içinde olan diğer CSTO üyesi ülkelerinden farklı olarak, NATO ile daha kapsamlı bir askeri işbirliği içindedir. Ermenistan AB ile anlaşma imzalamasına ramak kala Avrasya Ekonomik Birliğine üye olmuştur, fakat Mayıs 2017de AB ile güçlendirilmiş ortaklık ve işbirliği anlaşması imzalayacaktır. Tüm bunlar, Ermenistanın bir denge siyaseti kurmayı amaçladığını göstermektedir. Ermenistan bu yaklaşımı ile hem Doğuya hem de Batıya göz kırptığını ve her an taraf değiştirebilecek bir ülke olduğunu göstermeyi amaçladığını düşündürmektedir. Ekonomik ve askeri açıdan kalkınma arzusunda olan Ermenistanın uluslararası örgütlere yönelik sergilediği bu yaklaşımı bölgesel istikrar ve işbirliği girişimlerinde de istikrarsızlık yaratmaktadır.

[1] Ermenistan, Avrasya Birliğine Katıldı <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ermenistan-avrasya-birligine-katildi> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[2] Ermenistandaki Askeri Üssün Rusya İçin Önemi Arttı <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/13122/ermenistandaki-askeri-ussun-rusya-icin-onemi-artti> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[3] Ermenistan, Avrasya Birliğine Katıldı <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ermenistan-avrasya-birligine-katildi> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[4] Ermenistan, Avrasya Birliğine Katıldı <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ermenistan-avrasya-birligine-katildi> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[5] AB ile Ermenistanın Arasına Rusya Girdi <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/5601/ab-ile-ermenistanin-arasina-rusya-girdi> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[6] AB Ermenistanla Vize Muafiyeti Görüşmelerini Başlatabilir <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201611141025801773-ab-ermenistan-vize-muafiyet-gorusmeleri/> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[7] Armenian Troops In Fresh U.S. Led Drills, Azatutyun.am, <http://www.azatutyun.am/a/26941456.html> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

[8] Çelişkili İşbirliği: CSTO Üyesi Ermenistan NATOyla Birlikte Askeri Tatbikat Yaptı <http://avim.org.tr/tr/Yorum/CELISKILI-ISBIRLIGI-CSTO-UYESI-ERMENISTAN-NATO-YLA-BIRLIKTE-ASKERI-TATBIKAT-YAPTI> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2017]

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2024. "ERMENİSTAN'IN 'DENGE SİYASETİ'." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 27. Mart 17. Erişim Temmuz 17, 2024. <https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/ERMENISTAN-IN-DENGE-SIYASETI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

